

სგშ-ს პრაქტიკული ასპექტები

მეთიუ ქემზორი და მარტინ სმუტნი
UNECE-ს კონსულტანტები
თბილისი, 2017 წლის 27 აპრილი

სგშ-ს სრული გეგმა

პროგრამის გეგმის მომზადება

- დამგეგმავი სააგენტოს მიერ, შიდა რესურსით
- გარე დაკვეთით (მაგალითად, ურბანული დაგეგმვის სტუდიის მიერ)

სგშ-ს მომზადება

- დამგეგმავი სააგენტოს მიერ, შიდა რესურსით
- გარემოსდაცვითი უწყებების მიერ მომზადებული
- გარე დაკვეთით (საკონსულტაციო კომპანიის მიერ)

სგშ-ს ხარჯები

ხარჯები დიდად არის დამოკიდებული:

- იმაზე, თუ რამდენად დაწვრილებითია სტრატეგიული დოკუმენტი და მისი ალტერნატივების რაოდენობა
- მონაცემთა ხელმისაწვდომობაზე
- დაგეგმვის პროცესის ხანგრძლივობაზე

სგშ-ების უმეტესობის დასრულებას 70-80 კაც-დღე სჭირდება (**დიდი ბრიტანეთის კვლევა**)

ჩეხეთის რესპუბლიკა: სგშ-ების დაახლოებით 50%-ს დამგეგმავი უწყების მიერ 2-10 კაც-დღის გამოყოფა სჭირდება

სგშ-ს ხარჯები ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში

Table 7: Estimated costs of preparation and procedural steps of the SEA process

Member State	Estimated costs
Denmark	20.000 - 70.000 DKK per SEA (~ 2,700 - 9,400 EUR)
Estonia	4.000-30.000 EUR per SEA
Hungary	20.000-40.000 EUR per SEA*
The Netherlands	Total costs: 570.000 EUR per year, of which 372.800 EUR for municipalities, 164.400 EUR for provinces and 32.800 for the state.
Slovenia	EUR 5,000–100,000 per SEA. The environment reports are EUR 2,000 or more, and suitable assessment reports are more than EUR 30,000
The United Kingdom	35.000-80.000 EUR for typical SEAs (See text below)

* figures only relate to the preparation of the environmental report and only to cases of nation-wide plans and programmes.

წყარო: სგშ-ს დირექტივის გამოყენებისა და ეფექტურობის შესახებ კვლევა, ევროკომისია, 2009

სგშ-ს ხარჯები

უმეტესი ხარჯები ჩვეულებრივ დაკავშირებულია სგშ-ს საწყის ჩატარებასთან, როცა

- შესაბამისი მიდგომები/საშუალებები უნდა გამოიცადოს და დაინერგოს
- საჭირო საბაზისო მონაცემთა კომპლექტი უნდა შეიკრიბოს.

მომდევნო სგშ-ები ნაკლებ ხარჯიანია

- წინა გამოცდილებაზე დაყრდნობით
- შეიძლება დასჭირდეს მხოლოდ სტანდარტული ანალიტიკური მუშაობა და პროცესის მართვა

სგშ-ს ხარჯები უმნიშვნელოა სტრატეგიული დოკუმენტის განხორციელების ხარჯებთან შედარებით!!!

სგშ-ს ბიუჯეტი - პროცესის მართვა

- ხარჯები
  - პროცედურის მართვის
  - კლიენტების ჩართულობის და დაგეგმვის პროცესში წვლილის შეტანის
  - კონსულტანტების კოორდინაციის
  - სკოპინგისა და სგშ-ს ანგარიშების მომზადების
  - მიღებულ კომენტარებზე პასუხების

სგშ-ს ბიუჯეტი – ექსპერტიზის ხარჯები

ხარჯები

- დაეტალური შესწავლის
- მიზნობრივი კონსულტაციების – ექსპერტთა კომისიების, პრობლემის გადამწყვეტი სემინარების და ა. შ.
- საჭიროა სპეციალიზებული ექსპერტები – ოპტიმალურად, სგშ-ს გუნდს უნდა ჰყავდეს გუნდის ლიდერი + მთავარი სპეციალისტი + „ექსპერტთა ჯგუფი“, რომლებიც შეიძლება იქნან მოწვეულნი

სგშ-ს გუნდის ხარჯები და შემადგენლობა შეიძლება განსაზღვრულ იქნას დამგეგმავი უწყების მიერ სკოპინგისას, გარემოს დაცვის სამინისტროსთან (და ჯანდაცვის სამინისტროსთან) კონსულტაციით

ფაქტობრივი მაგალითი: სგშ ეგბ 2007 – 2013, ჩეხეთის რესპუბლიკა

- ეროვნული განვითარების გეგმა
  - მთავარი დაგეგმვის დოკუმენტები ჩეხეთის რესპუბლიკაში ევროკავშირის სახსრების განაწილებისთვის
  - 25 890 000 000 ევრო 2007-2013 წლების პერიოდისთვის
  - ადგენს პრიორიტეტებს საოპერაციო პროგრამებისთვის
- სგშ
  - 2005 წლის ივნისი – 2006 წლის დეკემბერი
  - მთლიანობაში 10 ექსპერტი (გუნდის ლიდერი, ბუნებისა და ბიომრავალფეროვნების, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის, ნარჩენების მართვისა და ენერგეტიკის, ტრანსპორტის, საზოგადოების მონაწილეობის და ა. შ.
  - 200 კაც-დღეზე მეტი შენატანი
  - რეგიონული განვითარების სამინისტროს მიერ დაქირავებული სგშ გუნდი.

ფაქტობრივი მაგალითები: სგშ SEDP ქონ დაო, ვიეტნამი

- SEDP
  - გენერალური სტრატეგიული განვითარების დოკუმენტი არქიპელაგისთვის
  - განაპირობებს განვითარების სამ ძირითად მიზანს, რომლებიც მიმართულია ტურიზმის განვითარებაზე
- სგშ
  - განხორციელებულია GEF / UNDP-ს პროექტის ფარგლებში
  - 2 ექსპერტი (საერთაშორისო და ადგილობრივი) + UNDP-ს მხარდამჭერი გუნდი (ადმინისტრირება, სამთავრობო უწყებებთან კავშირი)
  - სწრაფი შეფასება: 1 თვე ვიეტნამში + ელფოსტით კავშირი

ფაქტობრივი მაგალითები: სგშ მიწათსარგებლობის გეგმა. კრასნა ჰორა, ჩეხეთის რესპუბლიკა

- მიწათსარგებლობის გეგმის ცვლილებები იმ მიზნით, რომ „განისაზღვროს ახალი ადგილმდებარეობები მშენებლობისთვის, მუნიციპალიტეტის დამატებითი მომსახურების ფუნქციებისთვის და ფართები მცირე ბიზნესებისა და წარმოებისთვის, რომლებიც უზრუნველყოფს ახალ სამუშაო ადგილებს რეგიონში. მნიშვნელოვანია ასევე რეკრეაციული ფუნქციაც“.
- სგშ
  - 2007 წლის ივლისი და აგვისტო
  - დაახლოებით 14 კაც-დღე
  - სგშ გუნდი: საკონსულტაციო კომპანია
  - 3 ექსპერტი (ნარჩენების, ბიომრავალფეროვნების, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის)

სგშ-ს ტენდერი – ძირითადი ვარიანტები

1. ცალკეული შეთავაზებები სტრატეგიული დოკუმენტის მომზადებისა და სგშ-სთვის.
  - უფრო გამჭვირვალე მონაწილეთათვის და საზოგადოებისთვის, როლები და პასუხისმგებლობები გასაგებადაა განაწილებული
2. ერთიანი შეთავაზება როგორც სტრატეგიული დოკუმენტის, ასევე სგშ-ს მომზადებისთვის (თუმცა, განცალკევებული პასუხისმგებლობებითა და განცალკევებული ანგარიშვალდებულებებით)
  - ერთიანი შეთავაზება აადვილებს თანამშრომლობას:
    - მონაცემთა შეკრებასა და გამოყენებაში
    - სგშ-ს წვლილის საჯაროსა და კერძო სექტორების ინტეგრირებაში
    - შეფასების ბოლომდე მიყვანაში
    - შესაბამის სამთავრობო უწყებებსა და საზოგადოებას შორის კონსულტაციებში

სგშ-ს ტენდერი – პირობები

პირობებს სჭირდება ზუსტი განსაზღვრა

- სტრატეგიული დოკუმენტის ეტაპები და დროის გრაფიკი
- სგშ გუნდის მოსალოდნელი წვლილი

მნიშვნელოვანია დამგეგმავ სააგენტოსთან შემდეგ საკითხებზე შეთანხმება და დაზუსტება:

- მონაცემების მიწოდება ან შეგროვება
- შეფასების შედეგების უკუგება, ანუ სტრატეგიული დოკუმენტის სგშ-ს მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე გაუმჯობესება
- სხვა შესაბამის სამთავრობო უწყებებთან და საზოგადოებასთან კონსულტაციები

დავალებები, რომლებიც სგშ-ს კონსულტანტებს უნდა მიეცეს

- მონაწილეობის მიღება სკრინინგის ფორმის შექმნაში, განსაკუთრებით სტრატეგიული დოკუმენტის შესაბამისი გარემოსადმი და/ან ჯანმრთელობისადმი პრობლემების და სტრატეგიულ დოკუმენტზე სავარაუდო ზემოქმედების გათვალისწინებით
- სკრინინგის ანგარიშის პროექტის შედგენა
  - გარემოსდაცვითი და ჯანდაცვითი იმ საკითხების განსაზღვრა, რომლებიც შემდგომში უნდა იქნას განხილული სგშ-ში
  - იმ ალტერნატივების, ან ვარიანტების მოხაზვა, რომლებიც სგშ-ში უნდა იქნას განხილული
  - სავარაუდო ზემოქმედების ტერიტორიული განზომილების ჩვენება
  - ჩასატარებელი ანალიზების ან მიმოხილვების ისევე, როგორც გამოსაყენებელი მეთოდებისა და საშუალებების შეთავაზება
  - იმ მონაწილეთა დადგენა, რომლებიც შემდგომ ეტაპებზე უნდა ჩაერთონ (გარემოსდაცვითი და ჯანდაცვითი უწყებების, ასევე საზოგადოების ჩათვლით).

დავალებები, რომლებიც სგშ-ს კონსულტანტებს უნდა მიეცეს

- სგშ-ს ანგარიშის პროექტისა და საბოლოო ვერსიების მომზადება, შესაბამისი ანალიზების ჩათვლით, ანუ:
  - შესაბამისი გარემოსდაცვითი და ჯანდაცვითი საკითხების საწყისი მდგომარეობის გაანალიზება
  - სავარაუდო ეფექტების შეფასება
  - მიგრაციის შესაბამისი ზომების ფორმულირება
  - მონიტორინგის სქემის შეთავაზება
- მონაწილეთა ჩართულობის კოორდინაცია, მთელი სგშ-ს განმავლობაში საზოგადოებრივი ჩართულობის ჩათვლით, რაშიც შედის სკოპინგის ან/და სგშ ანგარიშების კომენტარებისა და წინადადებების გათვალისწინება
- კავშირი და კოორდინაცია დამგეგმავ გუნდთან, რათა მიღწეულ იქნას სგშ-ს წვლილის სათანადო ინტეგრაცია სტრატეგიულ დოკუმენტში

სგშ-ს ძირითადი ამოცანები და ანალიზები	ანალიზისთვის საჭირო სამუშაო დღეების სავარაუდო რაოდენობა	კონსულტაციებისთვის საჭირო სამუშაო დღეების სავარაუდო რაოდენობა	შესაძლო პრობლემები (მაგ. მონაცემების ნაკლებობა)

განსახილველი თემები

- რამდენად შეიძლება იყოს დამოკიდებული სგშ შემდეგ ფაქტორებზე:
  - კაც-დღეები
  - მთლიანი დრო
  - ექსპერტიზა
  - მონაცემები
- არის ჩვეულებრივ ხელმისაწვდომი რესურსები, რათა სგშ მომზადდეს მოსალოდნელი ამოცანებისა და შედეგების შესაბამისად?
- თუ არა, როგორ უნდა მიუდგეს სგშ ხელმისაწვდომ რესურსებზე მორგების საჭიროებას?
- რა არის მნიშვნელოვანი საკითხები, რომლებიც სგშ-ს პირობებში უნდა აისახოს?

ალტერნატივები

დაგეგმვისა და სგშ-ს მიზნები

- გეგმის დადებითი ეფექტების გაზრდა
- გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების შესამცირებელი შემოთავაზებული ზომების ოპტიმიზაცია
- საერთო დადებითი ეფექტების გაზრდა
- განვითარების ზომების განხორციელებისთვის საუკეთესო გადაწყვეტილებების მოძებნა
- შერბილების ზომების საჭიროების მინიმუმამდე დაყვანა

ალტერნატივები

- პირველ რიგში, დაგეგმვის ექსპერტებმა უნდა შეიმუშავონ ალტერნატივები, როგორც გეგმის შედგენის ნაწილი და სგშ-მ ისინი უნდა შეაფასოს გარემოსა და ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ეფექტების თვალსაზრისით
- სგშ-მ შეიძლება გამოკვეთოს დამატებითი ალტერნატიული ვარიანტები, ანუ შეიმუშაოს ახალი ალტერნატივები, ან რეკომენდაცია გაუწიოს ახალ ალტერნატივებს, რომლებიც უნდა დანერგოს დამგეგმავმა გუნდმა
- თუმცა, ძალიან მნიშვნელოვანია ინტენსიური კავშირი და თანამშრომლობა დამგეგმავ და სგშ გუნდებს შორის (სხვანაირად, სგშ წინადადებების გაერთიანება სტრატეგიულ დოკუმენტში არ მოხდება)

ფაქტობრივი მაგალითი: ღია ზღვის განახლებადი ენერჯის განვითარების გეგმის (OREDPA) სგშ ირლანდიისთვის

- OREDPA წარადგენს სამოქმედო გეგმებს (დაბალი, საშუალო, მაღალი) ღია ზღვის განახლებადი ენერჯის განვითარებისთვის ირლანდიის წყლებში 2030 წლამდე და უფრო გრძელვადიან ხედვას ღია ზღვის განახლებადი ენერჯის სექტორისთვის.
- სგშ-ს მიზანია არა უპირატესი ალტერნატიული გეგმის შერჩევა მოქმედებათა გეგმებისგან, არამედ სხვადასხვა ტიპის განახლებადი ენერჯის განვითარების მაქსიმალური ოდენობის დადგენა - მუდმივი ქარის, ტალღის, მოქცევისა და ცვალებადი ქარის - რომლებიც შეიძლება განთავსდეს შეფასების ექვს არეში გარემოზე მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედების მოუხდენელად.

ფაქტობრივი მაგალითი: ღია ზღვის განახლებადი ენერჯის განვითარების გეგმის (OREDPA) სგმ ირლანდიისთვის

- სგმ-ს შედეგებმა გვაჩვენა, რომ შესაძლებელი იყო მაღალი განვითარების სცენარის მიღწევა გარემოზე მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედების მოხდენის გარეშე და ამ დონის გაფართოება მომავალში. მან ასევე ხელი შეუწყო სამომავლო განვითარებისთვის ყველაზე პერსპექტიული არეების გამოვლენას.

Achieving Development Scenarios for Fixed and Floating Wind

Overall, the scenario for offshore wind set out in the OREDP is to develop 4,500MW by 2030. This includes both fixed and floating wind. Based on the results from Chapter 11 of the ER (the assessment of the assessment areas) and the assessment of cumulative effects (Chapter 12 of the ER) it has been identified that in total there is potential to develop between **9,200MW** and **12,000MW** from fixed wind and at least 27,000MW from floating wind.

Achieving Development Scenarios for Wave and Tidal Energy

Overall, in terms of wave and tidal energy, the scenario set out in the OREDP is to develop 1,500MW by 2030. The results from the assessment conclude that overall the potential developable wave resource, in both shallow (10m to 100m depth) and deeper water (100m to 200m depth) is significant, totalling between 27,500MW and 31,100MW across all areas, with at least 12,500MW in shallower waters. In comparison, the overall potential tidal energy resource is much more constrained, ranging between 1,500MW to 3,000MW across Assessment Areas 2 and 6.

ფაქტობრივი მაგალითი: სგშ გენერალური გეგმა ქალაქ ორეისთვის, მოლდოვა

1. „ნულოვანი“, ანუ „არ-განვითარების“ ვარიანტი
2. ალტერნატიული წინადადებები შემოვლითი გზისთვის 2015 წლის გენერალური გეგმის ფარგლებში
3. ორეის 2015 წლის გენერალური გეგმის შედარება 2008 წლის გენერალურ გეგმასთან.

ზონის ნომერი	წინა, 2008 წლის გენგეგმის მიწის ფუნქციურ ი დანიშნულე ბა	მიმდინარე, 2015 წლის გენგეგმის მიწის ფუნქციური დანიშნულება	გარემოს კომპონენტებზე ზემოქმედება				კომენტარები (არგუმენტები დადგენილი ზემოქმედების დონისთვის)
			ჰაერი	წყალი	ნიადაგი	ბიომრავა ლფეროვნ ება	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	ინდუსტრი ული საწარმოო ზონა	გაერთიანებულ ი რეკრეაციული ზონა სპორტული და ტურისტული ელემენტებით და წყლის ობიექტებით	+2	+1	+1	+2	+1,+2 ინდუსტრიული წერტილებიდან დამაბინძურებელი ზემოქმედების აღკვეთა ატმოსფერულ ჰაერზე, წყალდიდობების შემცირება, წყლის ობიექტების დამაბინძურების შემცირება. რეკრეაციული ადგილებისგან მიღებული შემოსავლების საშუალებით ლანდშაფტებისა და ტერიტორიის რეკრეაციული ფუნქციების გაუმჯობესება
2	მრავალბინ იანი	გაერთიანებულ ი	+1	+1	+1	+1	+1 ინდუსტრიული წერტილებიდან დამაბინძურებელი

ფაქტობრივი მაგალითი: სგშ მონტენეგროს ნარჩენების მართვის 2015-2020 წლების ეროვნული გეგმისთვის

- საწყისი გეგმა:
  - ნარჩენების მართვის 5 რეგიონში 5 სანიტარული
ნაგავსაყრელის მოწყობა.
  - აქ შედის უკვე არსებული ნაგავსაყრელები
პოდგორიცასა და ბარში და დაგეგმილი
ნაგავსაყრელები ბერანეში, ნიკშიჩსა და ჰერცეგ
ნოვიში

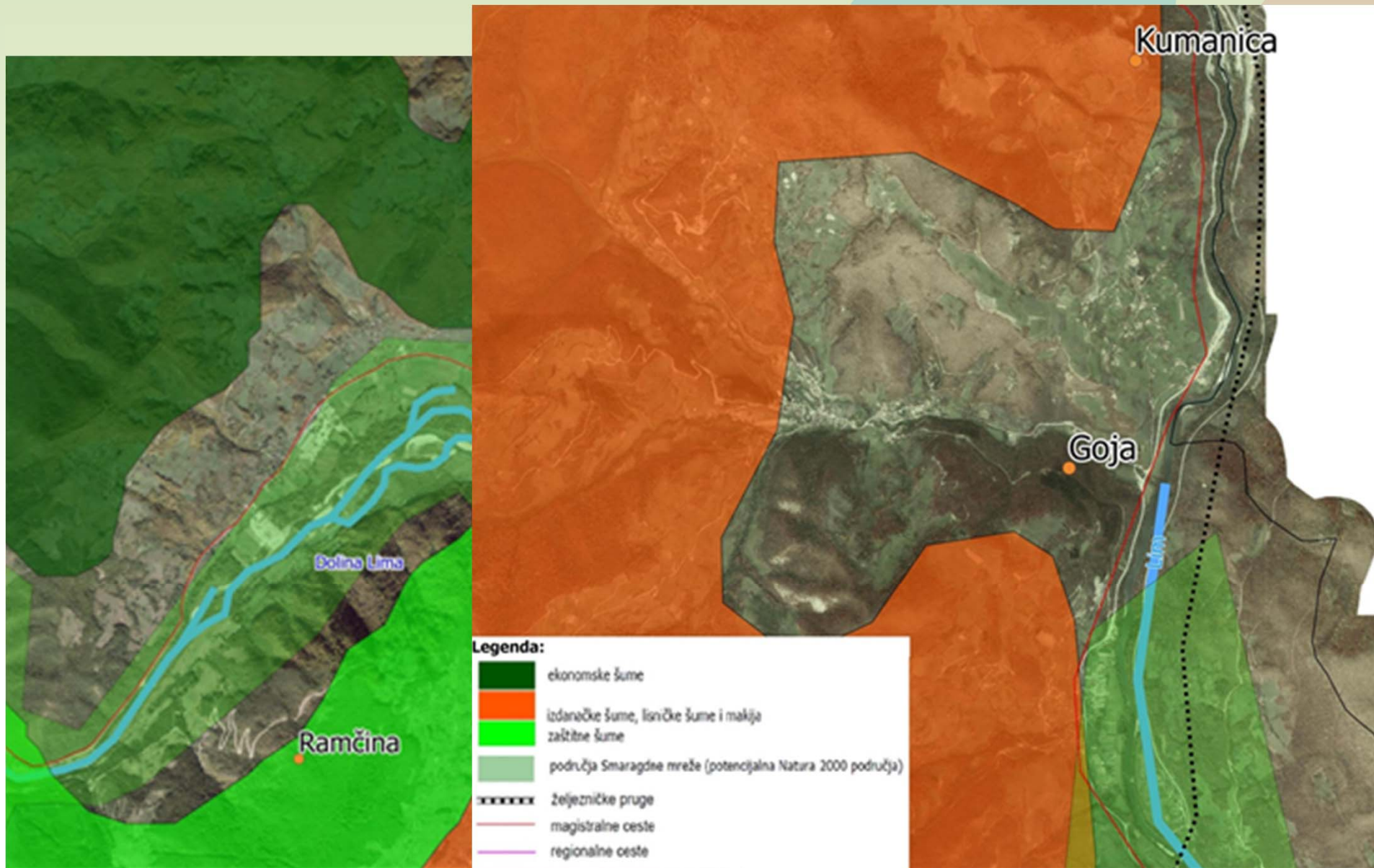
სტრატეგიული ალტერნატივები

ალტ. 1: ნარჩენების მართვის 5 რეგიონში 5 სანიტარული ნაგავსაყრელის მოწყობა. - აქ შედის უკვე არსებული ნაგავსაყრელები პოდგორიცასა და ბარში და დაგეგმილი ნაგავსაყრელები ბერანეში, ნიკშიჩსა და ჰერცეგ ნოვიში

ალტ 2: ნარჩენების მართვის 3 რეგიონში 3 სანიტარული ნაგავსაყრელის მოწყობა. - აქ შედის უკვე არსებული ნაგავსაყრელები პოდგორიცასა და ბარში და ერთი დაგეგმილი ნაგავსაყრელი ბიელო პოლეში, ჩრდილოეთის რეგიონის ტერიტორიისთვის.

ალტ 3: 1 ნარჩენების მართვის რეგიონი, რომელმაც ქვეყანა მთლიანად უნდა დაფაროს, მასში ასევე უნდა შევიდეს ნარჩენების თერმული დამუშავების საწარმო (ნარჩენებისგან ენერჯის მიმღები საწარმო), რომელიც უნდა განთავსდეს იმ მუნიციპალიტეტში, რომელიც ნარჩენების თერმული დამუშავებისა და ყველა აუცილებელი პირობის მომზადების ინიციატივით გამოვა.

ადგილობრივი ალტერნატივები

ადგილობრივი ალტერნატივების შედარება

Impacts / Risks	Sanitary landfill - Bijelo Polje						Clarifications and recommendations (e.g. The best option, mitigation measures)
	Čelinska Kosa 1	Čelinska Kosa 2	Kumanica	Zaton	Ramčina	Goja	
Biological and landscape diversity, protected areas	Close to biocorridor of southeast Dinarides, proximity to the Emerald net Dolina Lima, visible from the mountain routes	Within the Emerald Network of Lim Valley, visible from the road	The vicinity to the Emerald Network, partially visible from the road	proximity to the Emerald Network of Lim Valley	proximity to the Emerald Network of Lim Valley	proximity to the Emerald Network of Lim Valley, seen up close	In terms of biodiversity, the best options are Zaton and Ramčina considering they are outside of the biocorridor and outside the Emerald Network, and the least acceptable is Čelinska Kosa 2 because it is located within the area of the Emerald Network. Given the importance of the landscape, favorable locations are visually hidden and they cannot be seen from frequent traffic routes. Unfavourable locations are Kumanica and Goja.
Population, public health	Rural area	Rural area	Rural area	Rural area	Rural area	Rural area	Since there were no significant differences in the distance from residential buildings (up to 1000 m), the locations are equally favorable. Location Goja is nearest to residential buildings and is considered the least favorable.

ადგილობრივი ალტერნატივების შედარება

Impact / risk	INITIAL PROPOSAL						OPTION 1						OPTION 2	
	Sanitary landfill - Vasov Do (Berane)		Sanitary landfill - Budoš (Nikšić)		Sanitary landfill - Duboki Do (Herceg Novi)		Sanitary landfill - Bijelo Polje (Ramčina, Zaton)		Sanitary landfill - Budoš (Nikšić)		Sanitary landfill - Duboki Do (Herceg Novi)		Sanitary landfill - Bijelo Polje (Ramčina, Zaton)	
	Reg. operation	Accident	Reg. operation	Accident	Reg. operation	Accident	Reg. operation	Accident	Reg. operation	Accident	Reg. operation	Accident	Reg. operation	Accident
Air		Orange		Orange						Orange				
Climate factors	Yellow	Orange				Orange						Orange		
Water	Orange	Red		Yellow	Orange	Red				Yellow	Orange	Red		
Land, soil	Yellow	Orange				Yellow						Yellow		
Biological and landscape diversity	Yellow	Orange		Yellow	Orange	Orange	Yellow	Orange		Yellow	Yellow	Orange	Yellow	Orange
Population, public health	Orange	Red			Orange	Red					Orange	Red		
Cultural heritage						Yellow						Yellow		
Material assets						Yellow						Yellow		